

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา คุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนย่อมขึ้นอยู่กับงานวิชาการของโรงเรียนเป็นสำคัญ จุดมุ่งหมายของงานวิชาการอยู่ที่การพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ และคุณสมบัติที่ต้องการ งานวิชาการไม่ใช่งานที่เพียงแต่จะทำให้ นักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่ยังจะต้องมีความสามารถปรับตัวในสังคม มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีความขยันหมั่นเพียร มีความรู้ในการประกอบอาชีพตามอัตภาพและมีความเป็นพลเมืองดี ดังที่ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, หน้า 1 - 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน กระบวนการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการคือการนิเทศการศึกษาที่ต้องปฏิบัติประสานสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบกับกระบวนการเรียนการสอน ถ้าขาดองค์ประกอบใด องค์ประกอบหนึ่งอาจส่งผลให้คุณภาพการศึกษาด้อยลงไปได้ โดยเฉพาะกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ที่จะทำให้การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนบรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

อย่างไรก็ตามคุณภาพ และประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ ประการหนึ่ง คือ ศีขานิเทศก์ ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีส่วนในการส่งเสริมงานวิชาการ โดยเป็นผู้สนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตัวนักเรียนให้เป็นที่ไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพทั่ว ๆ ไปของท้องถิ่นที่มีความแตกต่างด้วยสภาพพื้นที่ วัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละเขตพื้นที่ ดังนั้น เทคนิคและวิธีการในการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ก็มีความแตกต่างกันไปด้วย ถึงแม้บทบาทของศีกษานิเทศก์เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย ศีกษานิเทศก์ก็ยังคงมีส่วนในการประเมินและพัฒนาครูอันเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพครู ศีกษานิเทศก์จึงเป็นบุคลากรที่มีหน้าที่สนับสนุนในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนของข้าราชการครูให้มีความรู้ในด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน

และการประเมินผล โดยที่ศึกษานิเทศก์ที่ทำหน้าที่นี้จะต้องมีความรู้ ความสามารถในด้านเทคนิค การนิเทศการศึกษา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และสนับสนุนครู ให้พัฒนาการปฏิบัติงานในทุกด้าน

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญมากและเป็นหัวใจ ของสถานศึกษา มีขอบข่ายในการดำเนินงานที่ส่งผลต่อผู้เรียน และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมาย และความคาดหวังของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้

อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ (2548, หน้า 4 - 5) ตั้งอยู่บริเวณที่ราบแนวเทือกเขาสูง ซับซ้อน ทางทิศเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 160 กิโลเมตร ทางทิศเหนือ ติดต่อกับประเทศพม่า ทิศใต้และทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอเชียงดาว ทิศตะวันตกติดกับอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ ประกอบด้วย ชาวไทยใหญ่ ชาวจีนอพยพ ชาวไทยพื้นเมือง ชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ และชนเผ่าอื่นๆ รวม 10 ชนเผ่ากลุ่มชนเหล่านี้ใช้ภาษาตามกลุ่มชน ของตนเอง มีประเพณี วัฒนธรรมเป็นของตนเอง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมานับถือ ศาสนาคริสต์ และบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของแต่ละชนเผ่า ชาวไทยใหญ่ และเผ่าลีซอ อาศัย อยู่กระจายทั่วไปทุกหมู่บ้าน ชาวจีนตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกัน ในตำบลเปียงหลวง แต่ละกลุ่มจะมีผู้นำ ของตนเอง ชาวจีนและชาวไทยใหญ่ บางส่วนมีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติ โดยผ่านทาง การแต่งงาน หรือความสัมพันธ์กันในเชิงธุรกิจ สามารถสื่อสาร โดยใช้ภาษาของกันและกันได้ ส่วนชาวไทยพื้นเมืองนั้น มีอยู่ส่วนน้อยและตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันกับชนทั้งสองกลุ่มนี้ภายใน อำเภอ มีโรงเรียนของรัฐ 10 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งที่ตั้งของโรงเรียนทุกโรงเรียนอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง มีสภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขาสูงชัน การคมนาคมไม่ค่อยสะดวกจึงทำให้การประสานงานกับเขตพื้นที่ ทำได้ลำบากจากระยะทางที่ห่างไกล จึงไม่ค่อยได้รับการช่วยเหลือด้านวิชาการในการดำเนินงาน ของโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ของเขตพื้นที่ ทุกสาระ และจากการประเมินการประกันคุณภาพจากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทาง การศึกษา (องค์การมหาชน) ในมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะจำเป็นตามหลักสูตร ในภาพรวมของอำเภอไม่ได้มาตรฐาน

จากการสัมภาษณ์ สวัสดิ์ ก้อนคำ (2551) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจอง ประชาน ชมรมครูอำเภอเวียงแหงได้สรุปเกี่ยวกับภาพรวมของการสนับสนุนงานวิชาการในโรงเรียน ของ ศึกษานิเทศก์อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ว่า ในด้านการวางแผนงานด้านวิชาการศึกษานิเทศก์ มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการ ให้เอกสารความรู้ให้แก่ครูเกี่ยวกับ

การวางแผนงานวิชาการ ให้ข้อมูลสารสนเทศแก่โรงเรียน และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครู ในการกำหนดเป้าหมายการวางแผนงานวิชาการ และครูส่วนใหญ่ต้องการการสนับสนุนงบประมาณ ในการศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการวางแผนงานวิชาการ การให้ข้อมูลสารสนเทศ แก่โรงเรียนในการวางแผนงานวิชาการ เอกสารความรู้ให้แก่ครูเกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการ การติดตามการวางแผนงานวิชาการของโรงเรียน และการประเมินผลการวางแผนงานวิชาการของ โรงเรียน ส่วนในด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ได้มีการจัดอบรมให้ความรู้ แก่ครูในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ตามสภาพจริง ให้คำแนะนำแก่ครูในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งครูส่วนใหญ่มีความต้องการ สื่อการสอน และการสนับสนุนเอกสารความรู้แก่ครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดอบรม ให้ความรู้แก่ครูในการประเมินผลการใช้หลักสูตร และให้คำแนะนำแก่ครูในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่ค่อยได้สนับสนุนสื่อการสอน ให้การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูเกี่ยวกับ การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในการประเมินผลการใช้หลักสูตร และการให้ คำปรึกษาแก่ครูในการพัฒนาหลักสูตร สำหรับในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ศึกษานิเทศก์ ได้จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดอบรม เชิงปฏิบัติการแก่ครูเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมครู ทำวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยครูส่วนใหญ่มีความต้องการคำแนะนำแนะนำเทคนิคใหม่ ๆ ในการสอนให้แก่ครู ให้คำแนะนำแก่ครูในการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของการใช้แหล่งเรียนรู้ ให้คำปรึกษาแก่ครูในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน การนิเทศการจัดกระบวนการเรียนรู้ของ ครูอย่างสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำแก่ครูในการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาช่วยจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้กับผู้เรียน และให้คำแนะนำแก่ครูในการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของการใช้แหล่งเรียนรู้ ส่วนในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ได้จัดอบรมเชิง ปฏิบัติการให้ครูเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในการทำวิจัย และให้ คำปรึกษาแก่ครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยครูส่วนใหญ่มีความต้องการการประสานความร่วมมือ กับองค์กรอื่นในการสนับสนุนเอกสารค้นคว้าประกอบการทำวิจัยให้ครู การให้คำปรึกษาแก่ครู ในการทำวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรม ให้คำแนะนำแก่ครูในการเขียนรายงานการวิจัยและงบประมาณ สำหรับครูในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน การเผยแพร่ข่าวสารงานวิจัยใหม่ ๆ ให้แก่โรงเรียน และ ติดตามการทำงานวิจัยของครูในโรงเรียนสำหรับด้านการนิเทศการศึกษา ศึกษานิเทศก์สนับสนุน ได้เสนอแนะวิธีการพัฒนาการเรียนการสอนแก่ครู ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ ครูให้แก่โรงเรียน และให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการประเมินผลการนิเทศการศึกษา โดยครูส่วนใหญ่

มีความต้องการการอบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการของโรงเรียน ให้คำแนะนำแก่ครูในการจัดทำเครื่องมือการนิเทศการเรียนการสอน ประสานความร่วมมือการนิเทศแบบเครือข่ายงบประมาณเพื่อใช้ในการนิเทศโรงเรียน การนิเทศโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และแนะนำครูในการจัดทำเอกสารชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ส่วนในด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ศึกษานิเทศก์ได้ส่งเสริมระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน แนะนำครูในการพัฒนาโรงเรียนเพื่อรับการประเมินภายนอก โดยครูส่วนใหญ่มีความต้องการการนิเทศระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูในการเขียนรายงานการพัฒนาตนเอง ให้คำแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ ส่งเสริมให้ครูได้รับการศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบร่วมมือกับครูในการปรับปรุงมาตรฐานโรงเรียน และติดตามระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง แต่จากสภาพของการปฏิบัติจริงในภาพรวมศึกษานิเทศก์มีเวลาให้คำปรึกษาในเวลาจำกัด และมีกรออกนิเทศให้คำปรึกษาน้อย ซึ่งคณะครูต้องการเวลาให้มากกว่านี้ เพราะสภาพของอำเภอเวียงแหงมีข้าราชการบรรจุใหม่มากที่ยังไม่มีความรู้ในเรื่องของวิชาการใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปที่เป็นกรอบแนวทางการปฏิบัติงานทั้งเขตพื้นที่ เพื่อที่จะได้ปฏิบัติงานได้ตามภารกิจที่เขมอบหมายได้ทันการณ์ เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับงานวิชาการจึงได้ศึกษา การสนับสนุนงานวิชาการใน โรงเรียน ของศึกษานิเทศก์ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน และเพื่อให้ศึกษานิเทศก์นำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนาการสนับสนุนงานวิชาการให้กับ โรงเรียนในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการสนับสนุนงานวิชาการใน โรงเรียนของศึกษานิเทศก์ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ ครู และผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน
อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2551

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้างนี้มุ่งศึกษาการสนับสนุนงานวิชาการในโรงเรียนของศึกษานิเทศก์
อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ตามขอบข่ายและภารกิจงานค้างนี้ (1) การวางแผนงานค้าง
วิชาการ (2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้อ (4) การวิจัย
เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา (5) การนิเทศการศึกษา และ (6) การพัฒนาระบบ
ประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาค้างนี้ ผู้ศึกษาได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ค้างนี้

การสนับสนุนงานวิชาการ หมายถึง การให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำแนวทาง
ปฏิบัติงาน ให้อบประมาณ จัดอบรมสัมมนาเพิ่มทักษะ การศึกษาคุณภาพ ให้อการตัดสินใจ ให้อเวลา
ในการดำเนินงาน ติดตามนิเทศงานวิชาการ

งานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงาน 6 งาน ไล่แก้อ (1) การวางแผนงานค้างวิชาการ
(2) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้อ (4) การวิจัยเพื่อ
พัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา (5) การนิเทศการศึกษา (6) การพัฒนาระบบประกัน
คุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาชั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ภายในอำเภอเวียงแหง
จังหวัดเชียงใหม่

การวางแผนงานค้างวิชาการ หมายถึง การกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน
ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลา และทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย

การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง การสร้าง การเปลี่ยนแปลง หรือ
ปรับปรุงแผนประสพการณ์การเรียนรู้อทั้งหลาย รวมกระบวนการตั้งแต่การวางแผนพัฒนาการศึกษา

วิเคราะห์สภาพต่าง ๆ ก่อนพัฒนาแล้วนำไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรการสอน การพิจารณา ประเมินผลของหลักสูตรทั้งในระหว่างที่มีการใช้หลักสูตร และหลังการใช้หลักสูตร

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงการจัด กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้อย่างมีกระบวนการตั้งแต่การศึกษาวิเคราะห์สภาพต่าง ๆ ก่อน การพัฒนา การวางแผนพัฒนา การสร้าง หรือการปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้สมบูรณ์ขึ้น

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการแสวงหา ความรู้อันเป็นความจริงที่เชื่อถือได้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของนักเรียนในบริบทของโรงเรียน

การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้ให้การนิเทศ กับ ผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การดำเนินการปรับปรุงคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยการดำเนินงานจากภายในของสถานศึกษาเอง หรือหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแล สถานศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และ ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษา

ครู หมายถึง บุคคลผู้ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนใน โรงเรียนอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2551

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่ง หรือผู้รักษาการในตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน ในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2551

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนางานวิชาการ ของโรงเรียน และเพื่อให้ศึกษานิเทศก์อาจสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนาการสนับสนุนงานวิชาการให้กับโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น